

bodočnost jugoslovanskega naroda; a gradilo se je na njih le kulturno edinstvo Jugoslovancev; na političko enotnost in samostojnost se ni mislilo, izvzemši nekatere smeje mlade politike, ki se jih pa je smatralo zaradi tega za fantaste. A danes so njih prorokovanja uresničena. Nadalje omenja našo zaslužnost v temnih 4 letih vojne, kjer smo pod nevdržnim pritiskom morali opravljati dela, pri katerih smo čestokrat zardevali. To so bili kruti dnevi za nas, težki in žalostni; v njih se zrcali naše najgloblje ponižanje.

Izvezto malo nečastnih izjem, pa učiteljstvo vendar lahko trdi, da je izšlo iz svetovne vojne ne o m a d e ž e v a n o, medtem ko je večina drugih stanov obogetela in si polnila skrinje z bankovci, je mnogokateri izmed nas stradal, hodil v oguljeni obleki in zlezal v dolgove. A vse to pa nam ljubavi do dela ni vzelo. Z mladeniškim ognjem in velikim požrtvovaljem stoji neomahljivo danes učiteljstvo ob narodnem vstajenju in prerojenju pri svojem kulturnem delu. — Veseli ga, pravi nadalje, da Narodna vlada tudi upošteva velik kulturni pomen našega dela ter ga primerno nagraduje. Ko predsednik pozdravi še navzoče tovariše, ki so bili zaradi krute vojne odtrgani svojemu poklicu, ter se spomni še onih, ki so morali položiti svojo mlado in upolno življenje na krvni oltar tužcev, otvori zborovanje. — Tajnica prečita zadnji zapisnik; nato se zasliši poročilo o delovanju društva v minulem letu 1918 in ono o delegacijskem zborovanju Zaveze v Ljubljani dne 4. septembra 1918. — Blagajničarka poroča glede gmotnega stanja društva. Vsa poročila se odobruje vzamejo na znanje. Pogovori se nadalje še zadeva o pobiranju za učiteljski podporni vojni sklad ter tozadevno primerno določa. — Zborovanje se konča s tem, da se poveri vodstvo društva za leto 1919 spet staremu odboru brez vsake izpremembe. — Na to se podajo vsi zborovalci v Narodni dom k predavanju, ki ga je imel pesnik Fran Albrecht o Ivanu Cankarju. — Predavatelj nam je očrtal Cankarjev duševni razvoj, kakor se nam javlja v njegovih delih od začetniške »Erolike« do labodnice njegovega življenja »Podob iz sanj.« Pokazal nam je smeri, v katerih se je gibal pisatelj duh, analiziral nam njegovo satiro in Cankarja-bojevnika ter podal iz črno sliko njegove borbe z družbo, govoreč o razdoru med zunanjim svetom in duševnostjo, o tem tragičnem konfliktu v življenju slehrega umetnika. Na podlagi filozofskih dedukcij nam je osvetlil Cankarjevo veliko osebnost, pomen njegov v naši književnosti, njega razmerje do svetovnega slovstva in lepoto njegovih del. Globoko zasnovano predavanje je dobilo v nas pazne poslušalce.

Petje je zaključilo ta naš lepo uspeši sestanek. — ti.

+ **Ptujsko učiteljsko društvo** je zborovalo dne 6. februarja ob jako dobri udeležbi. Pogrešamo le še malo tovarišev in tovarišic v naši organizaciji. Vsi ti so vabljeni, da čimprej izpopolnijo naše število. Zborovanje je bilo prav živahno, sodelovanje pri debatah in predlogih mnogoštevilno. Predavanje tov. Rozbauda »Iz spominov jugoslovanskega legionarja« je, žal, moralo izostati, ker ni bilo pričakovanih skioptičkih slik. Odškoduje nas zato prihodnje zborovanje, ki nam prinese kot dve aktualni predavanji: izostalo tov. Rozbauda in predavanje tov. Karbaša »Kako poučujem zgodovino v sedanjih časih?«

Tov. Dulerjeva nam je poročala o ustanovitvi podružnice ženskega društva v Ptujju in nam razlagala pomen društva s takim uspehom, da je večina navzočih pristopila k društvu bodisi kot članica ali kot podpornik.

Iz sprejetih predlogov je posneti, da ima učiteljstvo ptujškega okraja sledeče težnje:

1. da se izboljša mladim, zlasti od vajakov prišlim učiteljem gmotni položaj;
 2. da bi se štela učiteljem vojakom vojna leta dvojno;
 3. da odpravi Jugoslavija poletno oproščanje učencev,
 4. da nas pošlje višji šolski svet v počitnicah v Zagreb ali Belgrad učiti se srbohrvatskega jezika. Akademična menza bi nas možno prehranjevala in dijaška stanovanja bi nas lahko vzela pod streho. (Za sedaj zaprosimo profesorja-strokovnjaka za predavanje, ki nam označi način, kako se samouko pripravljamo na tečaj.
- S temi svojimi težnjami se obrnemo do Zaveze, da jim izposluje izpolnitev.

Po zborovanju smo volili zastopnika v okrajni šolski svet. Izid volitve je bil zaupnica dosedanjemu zastopniku tov. Klemenčiču. Izmed 48 glasov jih je prejel 47.

Prihodnje zborovanje je dne 6. marca ob 11. uri dop. Od 10. do 11. ure je pod vodstvom tov. Šerone pevka vaja.

Kronika.

— **Sklicanje narodnega predstavništva v Belgradu.** Ministrstvo za pripravo ustavotvorne skupščine in iznačenje zakonov kraljestva SHS je sporočilo deželni vladi v Ljubljani z odlokom št. 86 z dne 14. februarja, da je ministrski svet sklenil na svoji seji dne 14. februarja narodno predstavništvo sklicati na 1. marca 1919. Zasedanje bo v Belgradu. Vlada je storila vse, da odpravi obstoječe težkoče, in je upati, da se bo to posrečilo do sestanka narodnega predstavništva. Velike ovire so le še zaradi stanovanj, oziroma prenočevanja. Skrbelo se pa bo, da bodo sobe na razpolago. Priporočljivo pa je, da vzamejo gospodje poslanci s seboj najnujnejše posteljno perilo in odejo. Sovražnik je namreč popolnoma oplenil naše glavno mesto.

— **Ministrski podpredsednik dr. Korošec za našo dečo.** Iz Belgrada poročajo z dne 15. t. m.: Pod predsedstvom ministrskega podpredsednika dr. Korošca so se začele danes v Belgradu konference za priredbo načrta o državni zaščiti dece. Konference se udeležujejo razni oddelni načelniki ministrstev in zastopniki deželnih vlad hrvatske, dalmatinske, bosenske in člani uprave društva za zaščito jugoslovenske dece.

— **Ustanovitev nižje rudarske šole v Ljubljani.** Na sedanjem ozemlju Slovenije je zaposlenih v rudnikih nad 200 rudniških paznikov, ki morajo skrbeti v prvi vrsti za varstvo delavcev. Ti pazniki so se vzgajali doslej v nižjih rudarskih šolah v Celovcu in Ljubnem na Štajerskem; vstop v in obovani šoli je bil Slo. encem jako otežkočen. Zato je na vsem jugoslovanskem ozemlju, zlasti v Bosni, mnogo tujerodnih rudniških paznikov. Imenovani šoli sta bili med vojno zaprti, nekaj nemških paznikov so odslovili; posledica je silno pomanjkanje rudniških paznikov. Deželna vlada je sklenila, da se ustanovi s 1. oktobrom 1919 v Ljubljani nižja rudarska šola, obstoječa iz pripravljalega tečaja, ki se otvori letos, in iz strokovnega tečaja za rudarstvo, ki se otvori čez eno leto. Za ravnatelj se imenuje predstojnik velenjskega premogovnika inženir Jaroslav Pizák in se mu naroči, da sestavi podrobno učni načrt in proračun stroškov. — Ta šola bo prva te vrste v Jugoslaviji, ki jo bodo obiskovali gotovo tudi Srbi in Hrvati.

— **Protest »Slovenske Matice« proti Italijanom, ki so nasilno zasedli slovensko ozemlje.** Odbor »Slovenske Matice« v Ljubljani kot reprezentant prve slovenske kulturne institucije odločno ugovarja proti zasedanju naših pokrajin, ki niso bile nikoli laške.

— **Šulferajnske in nemške šole — razpuščene.** Iz Maribora nam poročajo z dne 18. t. m.: Z ozirom na dokazano dejstvo, da so imele šulferajnske in nemške šole le malo nemških otrok, marveč so v prvi vrsti potujčevala slovensko dečo, je okrajni šolski svet na prvi svoji seji soglasno sklenil, da te šole razpusti, nemško učiteljstvo odstavi in ga nadomesti s slovenskim učiteljstvom.

— **Ponemčevanje.** Iz Maribora nam pišejo: Štetje na nemških oziroma šulferajnskih šolah je pokazalo, kako malo nemških otrok je obiskovalo te šole in koliko pretežno večino slovenskih otrok so ponemčevali. Štetje v Zlatnjem vrhu pri Cmureku je odkrilo, da je bilo od 220 vsolanih otrok samo 40 nemških. Vsi drugi so bili Slovenci.

— **Šolstvo na Goriškem.** Poročajo nam: Več mesecev šole na Goriškem sploh niso bile odprte. V Trstu in v Gorici še danes nimajo slovenski otroci nobenega pouka. Po kmetih tupatam poučujejo v slovensčini, velik del šol je še vedno zaprt. Italijani poizkušajo uvesti italijansko poučevanje, čemur se ljudstvo v vsi silo upira. Cesar ne dosežejo s silo, izkušajo doseči s sleparstvom. Po vaseh prirreajo tečaje za italijansčino, obiskovalcem nudijo slaščice, hrane in raznovrstnih priboljškov; na drugi strani terorizirajo starše. To delajo v Nabrežini, Avbrnu na Krasu in drugod. V nekaterih vaseh morajo učitelji poučevati italijansčino kot obvezen predmet. V Dornbergu so zasedli šolo, na katere pročujejo se blišči sedaj napis »Scuola elementare«. V šoli naj bi poučevali v italijansčini, toda pouk se ne vrši, ker nihče ne prihaja v šolo. Pred šolskim vhodom stoji dan na dan straža z nasajenim bodalom. Tudi šola v Prvačini je zaprta, ravno tako drugod. Da pridobe šolsko dečo na svojo stran, se Italijani poslužujejo vsakega sredstva. Opaža se, da postopajo sedaj v vseh krajih po sledeči metodi: Otroke čakajo vojaki pred šolskim poslopjem, po končanem pouku jih zberejo v skupine, odvedejo v kuhinje in jih tam nasitijo, pri tem pa jih učijo italijansko in silijo vzklikati: »Evlva l' Italia!« — V resnici: lepa je kultura italijanskega imperializma!

— **Preklie izključenja nenemških dijakov z dunajskih visokih šol.** Z Dunaja poročajo z dne 16. februarja: Zastopniki nenemških dijakov so se zglasili v petek drugič pri državnem kancelarju dr. Rennerju, ki jim je podal naslednjo izjavo: Izključitev nenemških dijakov z dunajskih visokih šol je že preključena. Rektorati posameznih visokih šol so že dobili tozadevna navodila. Tudi izključitev jugoslovanskih dijakov zaradi dogodkov v Mariboru se je izpremenila v toliko, da so slovenski dijaki izključeni samo za tekoči semester in da se lahko vpjšejo zopet v prihodnjem semestru. Ustanovil se bo po visokih šolah poseben dijaški odsek v te svrhe. Da se odpomore pomanjkanju učnih oseb, se bodo nastavljali novi profesorji. Ker so sedanji prostori posameznih visokih šol že premajhni, se bodo v učne svrhe priredila ravna javna poslopja. Iz krogov visokošolskih profesorjev se je zvedlo, da je dal iniciativo za izključitev nenemških, zlasti pa jugoslovanskih dijakov predstojnik visokošolske pisarne dr. pl. Blumauer Montenave.

— **Novo hrvatsko učiteljsiše.** V Čakovcu otvorijo dne 1. marca t. l. hrvatsko učiteljsiše.

— **Slikarska šola v Osijeku.** Akademični slikar Slavko Tomerlin otvori 15. februarja t. l. v Osijeku slikarsko šolo. V ta namen mu je odstopil klub hrvatskih pisateljev v Osijeku eno dvorano ljudske šole v Lovački ulici.

— **Odlikovanje.** Znani italijanski pesnik Gabriele d'Annunzio je imenovan za častnega doktorja rimskega vseučilišča.

— **Nemški časopisi v latinici.** Iz Haaga poročajo: V nemškem področju, ki so ga zasedli Belgijci, morajo odslej izhajati vsi nemški časopisi v latinici.

Polemika.

Četrtič »razpisane službe«.

Ni mi žal danes in mi ne bo nikoli poslej, da sem kdaj pisal uredniku »Učit. Tovarisa« in mu pojasnil krivico, ki se je delala — in se še dela neprestano — našemu učiteljstvu iz okupiranega ozemlja z razpisi služb iz vse neokupirane Slovenije v stalno nameščenje. In zakaj?

Tovariši in tovarišice! Nisem vrgel tega spornega jabolka med vas, ker mislite, da je begunsko življenje nekaj »dolge far niente«! O, nikakor ne! Povod temu je sklep, izvršen na seji viš. šol. sveta dne 17. januarja 1919 in ki je bil objavljen v 4. številki tega lista: »Glede razpisa praznih učiteljskih mest se sklene z ozirom na zasedenje logaškega in postojnskega šol. okraja počakati, da se bo lahko udeležilo razpisa vse učiteljstvo.« Na drugi strani so pa razpisi služb v stalno nameščenje iz neokupirane Slovenije, tedaj tudi iz koroške in štajerske Slovenije, ki sem jih čital v »Uradnih listih« in »Učit. Tov.« (Oprostite, vd. dopisnik 6 štev. »Učit. Tov.«, da ne poznam več Koroške in Štajerske, čeprav sta pred skoro štirimi meseci še eksistirali!) Zakaj se ne bi prav tako, kakor v kranjski Sloveniji počakalo z razpisi služb v stalno nameščenje tudi v koroški in štajerski in v ostali neokupirani Sloveniji? Zakaj naj bo to le za kranjsko Slovenijo pravilno? Ali ne izzveni to nekam tako-le: Učiteljstvo, kolikor te je toli srečnega, da si svobodno in te ne tlači italijanski imperijalizem, kompetiraj sedaj, ko se ti ni treba bati konkurence in konkuriraj pozneje po ratificiranem miru, ko bodo razpisane službe v »Julijski Benečiji«, z učiteljstvom, o katerem piše ta list v 6. številki, da je pouk v italijansčini povsod brezpogojno odklonilo, da je tolika zavednost ob silovitem pritisku obudovanja vredna in da ne smemo nikoli izgubiti takih ljudi! O katerem piše dalje — prav ista številka — da se stavi — kar je beguncev — višjemu šolskemu svetu na razpolago v začasnno nameščenje v Sloveniji. — Mar naj to učiteljstvo onstran in tostran demarkacijske črte trpi eno krivico več, — dano iz lastnih vrst? Iz lastnih vrst! — Joj, to boli!... In ta tretjina učiteljstva naj bi bila brezpravna? Nikjer in nikdar ne! — Krivico, ki je nista popravila dopisnika niti v 6. in niti 7. številki tega lista, bodo izkušali popraviti naši zastopniki na prihodnji seji višjega šol. sveta. Obljubil nam je tovariš-urednik sam in poznamo ga predobro, da nas ne vara!

Tečaj za srbohrvaščino.

Sedma številka »Učit. Tovarisa« prinaša pod tem naslovom: »Kakor čitamo v peti številki »Učit. Tovarisa«, so pričeli tekočega meseca tečaje za priučitev srbohrvaščine in je obisk teh tečajev za ljubljansko učiteljstvo celo obvezen.« In vprašuje: »Kako bo pa z nami, ki služujemo na deželi?« Dalje piše: »Ker je treba gledati, da se priučit srbohrvaščine kolikor mogoče mnogo učiteljev, bi bilo dobro, da se priredi tak tečaj tudi za učitelje na

deželi. Sedaj to ni mogoče, pač pa o velikih počitnicah v Ljubljani. Zdi se mi, da je tovariš, ki piše te stavke, Ljubljanečan, službujoč kje na kmetih. Ne rečem, da bi nam v počitnicah manjkalo stanovanj v Ljubljani. Ali eno je, da trpi mesto pomanjkanje na živilih. In v Ljubljano bi moralo učiteljstvo stradati? — Če je že tako, da moramo stradati, stradajmo rajši v Srbiji! Naj učiteljstvo združi s tem teoretičnim tečajem potovanje po Srbiji, da ima priliko izobraziti se ne samo teoretično, ampak tudi praktično. — Kaj pa nešteto drugih duševnih užtkov, ki bi jih imelo učiteljstvo poleg vsega tega?

Naročajte in širite naš list.

Iz Jugoslavije.

— **Naredbo o novih prejemkih učiteljstva** priobčujemo v današnji številki. Naredba je po veliki večini delo gospoda referenta dr. Fr. Skaberneta, ki se je s posebno vnemo lotil naloge in jo izvršil na podlagi bogatih svojih izkušenj. Ne uganjamo nobenega osebnega kulta, ako to resnico javno poudarjamo. Kolika razlika med prej in sedaj, ko sedi v tako važnem uradu učiteljstvu naklonjen mož.

— **Višji šolski svet.** Prihodnja seja višjega šolskega sveta bo v četrtek, dne 27. t. m.

— **Učiteljski srbohrvaški tečaji v Ljubljani** so začeli z rednim delovanjem v sredo, dne 19. t. m.

— **»Sveta vojska.«** Deželna vlada je dovolila protialkoholni zvezi »Sveta vojska« kredita letnih 7000 K v pokritje režijskih stroškov. V odboru bodo poslej zastopane vse tri slovenske stranke. Deželna vlada prevzame protektorat nad to organizacijo.

— **Šolske in osebne vesti.** Višji šolski svet v Ljubljani je izpremenil v Celju: A. mestno nemško deško petrazrednico s 5 vzporednicami v petrazrednico s temeljnimi slovenskimi razredi in s štirimi vzporednicami; B. mestno nemško dekliško petrazrednico v petrazrednico s temeljnimi razredi in s štirimi nemškimi vzporednicami; C. nemško deško meščansko šolo v meščansko šolo s temeljnimi slovenskimi razredi in z nemškimi vzporednicami; C. nemško dekliško meščansko šolo v meščansko šolo s temeljnimi slovenskimi razredi in z nemškimi vzporednicami. Pri tej priliki se odstavljajo od službe: A. Na mestni deški petrazrednici: 1. Leder Fr., nadučitelj; 2. Porsche Ferdinand, učitelj; 3. Griendl Jožef, učitelj; 4. Lobenwein Maks, učitelj; 5. Jansky Artur, učitelj. — B. Na mestni dekliški petrazrednici: 6. Groller Benedikt, nadučitelj; 7. Globotschnig Zofija, učiteljica; 8. Kremmer Hermina, učiteljica; 10. Ureutz Augusta, učiteljica. — C. Na deški meščanski šoli: 11. Eberhardt Karel, ravnatelj; 12. Baumgart Leo, strokovni učitelj. — C. Na dekliški meščanski šoli: 13. Praschak Otmar, ravnatelj; 14. Prenschaek Melanija, strokovna učiteljica; 15. Wendler Alfred, strokovni učitelj. — Začasno se nameščajo v Celju: A. Na mestni deški petrazrednici: 16. Bizjak Josip, nadučitelj na šoli v Bočni, za nadučitelja; 17. Wudler Maks, učitelj na okoliški šoli na Laškem, za učitelja; 18. Drnovšek Fran, učitelj v Sevnici, za učitelja; 19. Pestevšek Rihard, učitelj na Vranskem, za učitelja; 20. Roza Knezova, začasna učiteljica pri Sv. Bolfanku na Kog. zdaj v Celju, za učiteljico; 22. Olga Širca, začasna učiteljica v St. Petru v Sav. dolini. — B. Na mestni dekliški petrazrednici: 24. Barbara Zupankova, učiteljica v Teharjih, za učiteljico; 25. Ema Lilekova, učiteljica v Gotovljah, za učiteljico; 26. Frančiška Levstikova, učiteljica v St. Jurju ob Taboru, za učiteljico; 27. Jospina Bizjakova, učiteljica v Bočni, za učiteljico; 28. Frančiška Pristovškova, učiteljica v St. Janžu na Vinski gori, za učiteljico; 29. Marja Pučeva, učiteljica v Smartnem na Paki, za učiteljico. — C. Na deški meščanski šoli: 30. Serajnik Beno, ravnatelj na meščanski šoli v Zalcu, za ravnatelja; 31. Silih Gustav, učitelj v St. Pavlu pri Preboldu, za strokovnega učitelja; 32. Hribernik Franc, učitelj v Mozirju, za začasnega strokovnega učitelja; 33. Kranjc Franc, učitelj na celjski okoliški šoli, za začasnega strokovnega učitelja. — C. Na dekliški meščanski šoli: 34. Brinar Josip, ravnatelj meščanske šole v Postojni, za ravnatelja; 35. Ana Zupančičeva, učiteljica v Brucku ob Muri, za strokovno učiteljico; 36. Mila Plohova, strokovna učiteljica na Dunaju, II. Vorganstrasse Nr. 132/24, za strokovno učiteljico; 37. Sentjurs Ferdinand, učitelj na celjski okoliški šoli, za strokovnega učitelja; 38. Voyk Milan, voditelj mestne šole Gropada v Trstu, zdaj v Klanju pri Kranju, za začasnega strokovnega učitelja; 39. Eliza Proftova, učiteljica v Celju, za strokovno učiteljico. — Višji šolski svet v Ljubljani je odslovil od službe Franca